

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Tertia. Sub qua ratione debeant esse Præmissæ cum Conclusionē?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

in hoc, & quolibet alio simili enthymemate, sub intelligi istam minorem: Christus est animal rationale, quæ est in intellectu licet non proferatur voce, estq; de fide & ideo potest causare hanc conclusionem, quæ non est de fide, sed potius conclusio Theologica, quid sit autem Conclusio Theologica, dicitur in eadem scientia. Sed

Instatur. Nulla causa potest aliquid causare Physicè, nisi existat, sed illa minor non existit, ergò non potest causare illam conclusionem. *R. 1.* distinguendo ma. nisi existat Physicè, vel moralitèr, concedo ma. nisi existat Physicè, nego ma. quia sacramenta causant gratiam (secundùm aliquam probabilem sententiam etiam Physicè) quando non existunt, ut patet, quia quando profertur forma in baptisate completè non existunt amplius partes priores. Imò in casu, quo obex positus est, quando reviviscunt produunt suum effectum etiam quodammodo non moralitèr existens, & distincta similiter mi. nego consequentiam. *R. 2.* negando mi. quia illa minor verè existit in intellectu, licet non proferatur, adeoq; habet adhuc veram rationem & efficientiam, ad producendam conclusionem.

Urgetur. Potest haberi assensus Conclusionis absq; eo, quòd existant præmissæ Physicè, vel moralitèr, vel in intellectu; ergò præmissæ non sunt causa conclusionis; probatur ant. quia potest aliquis recordari alicujus conclusionis, quam etiam proponit absq; eo, quòd recordatur, quòd ipsam probaverit his, vel illis præmissis; ergò potest haberi assensus Conclusionis absq; eo, quòd præmissæ existant Physicè, vel moralitèr, vel in intellectu. *R. dist. ant.* Potest haberi conclusio, quæ conclusio, nego ant. quæ propositio, concedo ant. & nego consequentiam. Itaq; conclusio, quæ conclusio essentialitèr dependet à præmissis, quia est tertia mentis operatio, quæ in hoc consistit, quòd unum ex alio inferatur.

Replicatur. Dependencia non arguit autem causalitatem, quia secunda mentis operatio non potest esse sine prima, & tamen prima non est causa secunda, volitio haberi nequit sine intellectu, & tamen intellectio non est causa volitionis; ergò nulla solutio per dependentiam. *R. disting. ant.* dependencia causæ efficientis non arguit causalitatem; nego ant. ad primam probationem dico, secundam mentis operationem causari, quandoq; à prima si termini illi sint per se noti & evidentes, quamvis autem non ordinariè id præstant non est tamen paritas, quia conclusio sequitur necessariò per aliquam vim impulsivam & effectivam, non sic autem iudicium ex terminis apprehensis, nisi sint evidentes & ex se noti, & per hoc patet etiam ad probationem secundam, quia volitio proposita intellectu non necessariò sequitur, nec ab ipsa specificatur intellectu sicuti conclusio à præmissis. Quòd si tamen præcavere velis ad hanc replicam. Responde ad Utrionem 2. dist. consequens non sunt causa conclusionis huius, quam quis haberet, quando recordaretur alicujus conclusionis & non recordaretur dis-

curus clarè, sed tantùm in confuso, concedo consequentiam, non sunt causa conclusionis, quando actu sunt proposita, nego consequentiam, & Ratio est, quia conclusio est distinctæ rationis ab illa, quam habet quis dependentèr à præmissis actu propositis, si quidem prima dependet à memoria alicujus discursus, in confuso & consequentèr, hæc conclusio à discursu in confuso ac proinde minus certa minusq; clara est, secunda vero dependet ab actuali discursu determinato à quo certior, & clarior habetur conclusio, ac proinde etiam majorem evidentiam habet.

QUÆSTIO III.

Sub quâ ratione debeant esse præmissæ cum conclusione.

Hæc Quæstio videtur ideo moveri ex eo, quòd præmissæ ab Aristotele vocentur priores, & quia etiam eas dixi veras esse causas, causa autem semper præcedere debet suum effectum eoq; esse aliquomodo prior, hinc dubitatur qualitèr debeant esse simul, ita tamen, ut adhuc possint dici priores. Circa quam materiam quintuplex est sententia. Prima dicit, quòd assensus præmissarum debeat tempore præcedere conclusionem, ejusq; assensum: ita Capreolus & plures alii & c. Secunda asserit, quòd major debeat quidem tempore præcedere, minor tamen debeat esse simul naturâ. Tertia verò, quòd Præmissæ debeant esse simul cum conclusione, non in se, sed per habitus ex assensibus, præmissarum relictis. Quarta, quòd assensus præmissarum debeat esse, cum assensu conclusionis, non per habitum, sed per actum recordationis. Ita Connimb. 1. Post. 1. q. 4. art. 2. Quinta deniq; sententia docet, quòd præmissæ in se simpliciter debeant esse, cum assensu conclusionis. Ita D. 1. Post. q. 8. & 9. & q. 3. Prol. ac Scotistæ & Thomistæ communiter. Pro quâ sententia intelligenda anteresolutionem

Notandum, Ex Doctore supra, præmissas dupliciter posse considerari primò, ut sunt quædam simplices propositiones, non applicatæ ad se invicem, nec ordinatæ in Syllogismo, & si sic considerentur non est dubium, quin major possit esse sine minore, & utraq; sine conclusione, & e contra. Secundò, ut subsunt dispositioni Syllogistica, & in tali statu iterum dupliciter spectari possunt, primò formalitèr, ut subsunt relationi causæ in ordine ad conclusionem veluti ad effectum, secundò fundamentalitèr, ut sunt causæ fundamentalis conclusionis, in quâ consideratione spectantur, secundum proprias naturas, & ut à relatione causæ præcendant. In utraq; ergò posteriori acceptione contrahitur, an assensus præmissarum quamvis tempore prius elicit, debeant nihilominus permanere & in eodem instanti esse cum conclusione: quo prænotato.

Dico 1. Præmissæ formalitèr spectatæ debent esse simul, non simultate solum temporis, sed etiam naturæ. Hæc est Scoti supra & communior.

Probatum: Quia præmissæ, ut dixi quæstione præcedenti sunt causæ conclusionis, sed

sed causa, ut causa, debet simul naturā existere, cum suo effectu; ergo etiam praemissae cum conclusione. Probatur mi. quia causa, ut causa formaliter dicit aliquid relativum, sed relativa sunt simul naturā & cognitione; ergo etiam causa, ut causa.

Dico 2. Praemissae fundamentaliter consideratae debent esse simul in eodem instanti, temporis non tantum per habitum, aut actum recordationis, nec minus sola, sed utraq; per proprias entitates. Haec est etiam communis.

Probatur prima pars videlicet, quod debeant simul existere, quia sunt causae conclusionis, causae autem dum actu causant existere debent; ergo etiam praemissae.

Probatur secunda pars, quod non per habitum: Quia habitus est solummodo causa similitum actuum illis actibus a quibus est genitus, sed assensus praemissarum, & assensus conclusionis non sunt similes, quia sunt specie diversi; ergo habitus praemissarum non potest concurrere ad actum scientificum conclusionis, sed tantum ad assensum praemissarum. Confirmitur: Quia habitus non datur potentiae, ad simpliciter operandum, sed ad faciliter operandum, quia potentia sine habitu potest producere & elicere actum, sine ullo prorsus habitu, sed praemissae requiruntur in intellectu ad simpliciter operandum, ergo. Probatur mi. quia impossibile est, ut intellectus conclusionem producat sine praemissis.

Probatur tertia pars videlicet, quod non sufficiat actus tantum recordationis. Quia tertia mentis operatio essentialiter dependet à secunda, ita quod sine ea non possit causari, sed ista determinatis provenit à praemissis, ergo sine praemissis actu existentibus fieri nequit, nec actus recordationis defectum supplere potest, quia est imperfectior, & non continet in se assensum praemissarum.

Probatur deniq; ultima pars: Quia utraq; praemissa est causa; ergo utraq; simul existere debet & non una solum, quia tam bene ab una, quam ab altera dependet, nec est major ratio de una, quam de altera: cum utriusq; extremitates ingrediantur conclusionem. Sed propter habitus in contrarium sic

Arguitur. Habitus est quaedam virtus & semen principiorum; ergo continet in se activitatem illorum, adeoq; poterit concurrere ad conclusionem, sicut praemissae. R. dist. ant. est virtus & semen principiorum parziale, concedo, totale, nego, & distingo similiter consequens, & nego alteram consequentiam. Itaque, quia habitus non continet totaliter actum, quia eum totaliter producere nequit, sed requiritur potentia simul, ideoq; non potest efficere, quidquid potest efficere actus.

Instatur. Idem habitus est sufficiens in moralibus, ut tendat in intentionem & etiam in electionem; ergo etiam idem habitus principiorum, ut tendat in conclusionem & principia, adeoq; non erit causa solum partialis, sed etiam totalis. R. negando consequentiam utramq;

disparitas patet ex dictis supra, quia in intentione & electione reperitur eadem bonitas, in praemissis autem & conclusione non reperitur eadem veritas.

Dico 3. Non obstante illa similitudine praemissarum & conclusionis stat adhuc prioritas naturae. Nec haec habet in communi sententia difficultatem.

Probatur breviter: Omnis conclusio dependet essentialiter à praemissis veluti à causa, sed omnis dependentia arguit prioritatem aliquam, non aliam potius, quam naturae, ergo.

Dices: Si praemissae, ut priores cognoscuntur; ergo tunc ignoratur conclusio, quae est causatum, sed ignorato causato, ignoratur etiam causa, ergo. R. ex D. q. 9. Sup. ut Maffrius citat & habet Argumentum valere de praemissis formaliter, in ratione causae acceptis, non verò de praemissis fundamentaliter sumptis. R. 2. Aliud esse praemissas esse priores naturā, id est independentes à conclusione, & aliud, esse cognititas, non cognita conclusione, conclusio itaq; non dicit, quod cognoscantur, ut causae, non cognita conclusione, sed esse naturā priores, id est independentes à conclusione.

QUAESTIO IV.

An posito assensu praemissarum in intellectu necessitetur ad assentiendum Conclusioni?

Sensus quaestionis est: An videlicet, quando intellectus apprehendit praemissas, ut evidentè veras & ex illis sequi conclusionem, possit tunc non assentiri conclusioni, licet jam assenserit, & concesserit, ac judicaverit praemissas veras & legitime dispositas, an verò necessario debeat elicere assensum circa conclusionem, per assensum autem nihil aliud intelligo, quam iudicium illud, quo intellectus iudicat aliquam propositionem esse veram, sicut per dissensum, iudicium, quo intellectus iudicat aliquam propositionem esse falsam. Pro clariora itaq; intelligentia

Notandum. Ex Scoto quodlib. 16. art. 1. *Necessitatem*, prout ad propositum inservit, seu determinationem potentiae ad actum esse duplicem. *Prima est contrarietatis & specificationis.* Secunda verò *exercitii, seu contradictionis.* *Necessitas specificationis* est, quae potentia necessitatur & determinatur ad aliquam determinatam speciem actus, ita ut si eliciat ullum actum circa objectum ille actus debeat esse huius speciei potius, quam oppositae, ita tamen, ut possit elicere, vel non elicere actum hunc, sic voluntas se habet respectu boni in quo nullam reperit rationem mali, licet enim voluntas possit velle vel nolle bonum, tamen si se determinat ad ullum actum circa bonum, ille actus erit potius volitio, quam nolitio, voluntas enim non potest nolle bonum, quia bonum, licet posset illud non velle, unde non velle & nolle inter se distinguuntur, quia nolle est actus positivus, non velle est negatio volitionis positivae, quare potest quis non velle, qui non potest habere nolle, ut

VI.

Est tamen aliqua prioritas.

VII.

II.

II. alia est necessitas exercitii, alia contradictionis.